

HIDDEN WOMEN IN THE BIBLE

with Chazan Arik Wollheim

The Prophet's Widow

1. מל"ב ד, א-ז

"א וְאִשָּׁה אֶחָת מִנְשֵׁי בְנֵי-הַנְּבִיאִים צָעָקָה אֶל-אֵלִישָׁע לֵאמֹר, עֲבָדְךָ אִישִׁי מֵת, וְאַתָּה יְדַעְתָּ, כִּי עֲבָדְךָ הָיָה יְרֵא אֶת-יְהוָה; וְהַנְּשָׂה--בָּא לְקַחַת אֶת-שְׁנֵי יְלָדָי לּוֹ, לְעֶבְדִים. ב. וַיֹּאמֶר אֵלָיָה אֵלִישָׁע, מָה אֶעֱשֶׂה-לָךְ, הַגִּידִי לִי, מָה-יֵשׁ-לְכִי (לָךְ) בְּבֵית; וְתֹאמְרִי, אֵין לְשִׁפְחֹתְךָ כֹּל בְּבֵית, כִּי, אִם-אֶסּוּךְ שָׁמֶן. ג. וַיֹּאמֶר, לְכִי שְׂאֵלִי-לָךְ כְּלִים מִן-הַחוּץ, מֵאֵת, כָּל-שֹׁכְנֵי (שְׂכֵנֶיךָ)--כְּלִים רַקִּים, אֶל-תִּמְעָטִי. ד. וְבָאת, וְסָגַרְתְּ הַדְּלֵת בְּעַדְךָ וּבְעַד-בְּנֵיךָ, וְיָצַקְתְּ, עַל כָּל-הַכְּלִים הָאֵלֶּה; וְהִמְלֵא, תִּסְעִי. ה. וְתֵלְךָ, מֵאֵתוֹ, וְתִסְגְּרִי הַדְּלֵת, בְּעֵדָה וּבְעַד בְּנֵיךָ; הֵם מְגִישִׁים אֵלָיךָ, וְהִיא מִיִּצְקֶת (מוֹצֵקֶת). ו. וַיְהִי כַּמְּלֵאת הַכְּלִים, וְתֹאמְרִי אֶל-בְּנֵי הַגִּישָׁה אֵלַי עוֹד כְּלִי, וַיֹּאמֶר אֵלָיךָ, אֵין עוֹד כְּלִי; וַיַּעֲמֵד, הַשָּׁמֶן. ז. וְתָבֵא, וְתִגְדַּל לְאִישׁ הָאֵלֶּהִים, וַיֹּאמֶר לְכִי מְכָרִי אֶת-הַשָּׁמֶן, וְשַׁלְּמִי אֶת-נַשְׂיִי (נִשְׁיֶךָ); וְאַתָּה בְּנִיכִי (וּבְנֵיךָ), תַּחֲיִי בְּנוֹתֶר."

1 A certain woman, the wife of one of the disciples of the prophets, cried out to Elisha: "Your servant my husband is dead, and you know how your servant revered the LORD. And now a creditor is coming to seize my two children as slaves." 2 Elisha said to her, "What can I do for you? Tell me, what have you in the house?" She replied, "Your maidservant has nothing at all in the house, except a jug of oil." 3 "Go," he said, "and borrow vessels outside, from all your neighbors, empty vessels, as many as you can. 4 Then go in and shut the door behind you and your children, and pour [oil] into all those vessels, removing each one as it is filled." 5 She went away and shut the door behind her and her children. They kept bringing [vessels] to her and she kept pouring. 6 When the vessels were full, she said to her son, "Bring me another vessel." He answered her, "There are no more vessels"; and the oil stopped. 7 She came and told the man of God, and he said, "Go sell the oil and pay your debt, and you and your children can live on the rest."

2. צ.ע.ק אל...Crying out to

- (א) "ותאמר: הושיעה המלך. ויאמר לה המלך: מה לך...לכי לביתך ואני אצווה עלייך" (מל"א, יד)
 (ב) "ויעמוד למלך על הדרך...ויהי המלך עבר, והוא צעק אל המלך" (מל"א כ)
 (ג) "ויהי מלך ישראל עבר על החמה, ואשה צעקה אליו לאמר: הושיעה אדני..ויאמר לה המלך: מה לך" (מל"ב ו)
 (ד) "ותצא לצעוק אל המלך אל ביתה ואל שדה..וישאל המלך לאשה ותספר לו..ויתן לה סריס אחד לאמר: השיב את כל אשר לה" (מל"ב ח)

3. רד"ק מל"ב ד, א

"אמרו שהיתה אשת עובדיה... בדרש מי היה זה זה יהורם בן אחאב עובדיה קיים כספו לא נתן בנשך ויהורם שנתן ברבית"

4. יוסף בן מתתיהו, קדמוניות היהודים ספר תשיעי ד, ב (עמ' 317 במהדורת שליט)

"נגשה אליו אשתו של עובדיה, סוכן בית אחאב, ואמרה לו: הלא ידוע לו כיצד הציל בעלה את הנביאים..."

5. מל"א יח, ג-ד

"ג וַיִּקְרָא אַחְזָב, אֶל-עֲבָדֵיהוּ אֲשֶׁר עַל-הַבַּיִת; וְעֲבָדֵיהוּ, הָיָה יְרֵא אֶת-יְהוָה--מֵאֵד. ד. וַיְהִי בְּהַכְרִית אֵיזָבֵל, אֶת נְבִיאֵי יְהוָה; וַיִּקְחַ עֲבָדֵיהוּ מֵאֵה נְבִיאִים, וַיַּחְבִּיֵּאם חֲמִשִּׁים אִישׁ בְּמַעְרָה, וְכָל־כֶּלֶם, לֶחֶם וּמַיִם."

Ahab had summoned Obadiah, the steward of the palace. (Obadiah revered the LORD greatly. When Jezebel was killing off the prophets of the LORD, Obadiah had taken a hundred prophets and hidden them, fifty to a cave, and provided them with food and drink.

6. רד"ק מל"ב ד, א

"זילי לך לגבי אלישע בפורתא דמשחא דאשתאיר גבך, ולברכך ביה. דאנא, כי אטמרתניהו למאה נבייא וזנתניהו במערתא בלחמא ובמיא, לא איטפיין בוציני דמשחא מינייהו לא ביממא ולא בליליא. לידכר ליה נביא מילי דידי לקודשא בריך הוא, וישלם לכו מאן דאוזפיניה... [תרגום לעברית: לך אל אלישע במעט השמן שנשאר אצלך ויברכך בו. שאני, כשהסתרתני את מאה הנביאים וכלכלתי אותם במערה בלחם ובמים, לא כבה להם נר השמן לא ביום ולא בלילה. יזכיר לו הנביא (- אלישע) לקב"ה את דברי, ויחזיר לכם מה שלוית...]

HIDDEN WOMEN IN THE BIBLE

with Chazan Arik Wollheim

7. **מסכת שבת נג ע"ב**
 "מעשה באחד שמתה אשתו והניחה בן לינק ולא היה לו שכר מניקה ליתן, ונעשה לו נס ונפתחו לו דדין כשני דדי אישה והניק את בנו...אמר רב יוסף: בוא וראה כמה גדול אדם זה שנעשה לו נס כזה. אמר לו אביי: אדרבה! כמה גרוע אדם זה שנשתנו לו סדרי בראשית".
8. **ר"י אברבנאל מל"ב ד, ב**
 " והנביא שאלה "מה יש לך בבית" לפי שהיה מנהג הנביאים לסמוך הנס על דבר מה, כדי שלא יהיה בריאת יש מאין."
9. **מחצית השקל על שולחן ערוך אורח חיים סימן ק"פ**
 "זולת שהיה לה תחילה מעט שמן, לא היה שולח ברכה לברוא לה שמן. והיינו... כי בששת ימי בראשית ברא הכול יש מאין, מאפס המוחלט, ומאז והלאה בורא יש מיש, ולא יש מאין, ואין רצונו בכך".
10. **זוהר לך לך פח, א; יתרו פז, ב; תרומה קנג, ב ושם קנד,ב; צו לד, א.**
 " וברכאן דלעילא לא משתכחי אלא במה דאית ביה ממשא, ולא איהו ריקניא. מנלן? מאשת עובדיהו דאמר לה אלישע: "הגיד מה יש לך בבית" – דהא ברכאן דלעילא לא שריין על פתורא ריקניא, ולא באתר ריקניא. מה כתיב? "ותאמר: אין לשפחתך כל בבית כי אם אסוך שמן". מאי 'אסוך'? אלא אמרה ליה: שיעורא דהאי משחא, לאו איהי אלא כדי משיחת אצבע זעירא. אמר לה: נחמתני, דהא לא ידענא היאך ישרון ברכאן דלעילא בדוכתא ריקניא, אבל השתא דאית לך שמן, דא הוא אתר לאשתכחא ביה ברכאן."
 (וברכות של מעלה אינן מצויות אלא במה שיש בו ממש, ולא במקום ריקן. מניין לנו? מאשת עובדיהו שאמר לה אלישע "הגיד מה יש לך בבית" – שהרי הברכות של מעלה אינן שורות על לחם (= שולחן) ריקן ולא במקום ריקן. מה כתיב? "ותאמר: אין לשפחתך כל בבית כי אם אסוך שמן". מהו 'אסוך'? אלא אמרה לו: שיעור שמן זה אינו אלא כדי משיחת אצבע קטנה, אמר לה: נחמתני, שהרי לא ידעתי כיצד תשרינה הברכות של מעלה במקום ריקן, אבל עתה, שיש לך שמן, זה הוא מקום שיימצאו בו ברכות.)
11. **בעל המצודות מל"ב ד, ב**
 "מה יש לך – לשיהא הברכה שורה בו."
12. **מלבי"ם מל"ב ד, ב**
 "מה אעשה לך – כי אין הברכה שורה על אין, רק על דבר יש, ועל כן "הגיד מה יש לך בבית" – שעליו תחול הברכה."
13. **Elisha's instructions**
 (ג) לְכִי שְׁאֲלֵי לֶךְ כָּלִים מִן הַחוּץ
 מֵאֵת כָּל שְׂכֵנֵי (שְׂכֵנֶיךָ), כָּלִים רְקִים אֶל תִּמְעִיטֵי.
 (ד) וְכֵאת וְסִגְרָת הַדָּלֶת בְּעֶדְךָ וּבְעֶד בְּנֵיךָ
 וְיִצְקֶת עַל כָּל הַכָּלִים הָאֵלֶּה
 וְהִמְלֵא תִסְעִי.
 (ה) וְתִלֶךְ מֵאֵתוֹ
 וְתִסְגֵר הַדָּלֶת בְּעֶדָה וּבְעֶד בְּנֵיהָ
 הֵם מְגִישִׁים אֵלֶיהָ וְהִיא מִיִּצְקֶת (מוֹצֶקֶת).
 (ו) וְהִיא כְּמֵלֵאת הַכָּלִים ... וְיַעֲמֵד הַשָּׁמֶן.
14. **ר"י קיל 'דעת מקרא' מל"ב ד, ה**
 "ותלך מאתו – הרי זה מקרא קצר ובא לומר: ושאלה לה כלים רבים מאת שכניה."
15. **מלבי"ם מל"ב, ד, ו**
 "מבואר שלא שאלה כלים הרבה כל כך, ועל זה אמרה: 'הגישה אלי עוד כלי וכו' ויעמד השמן'. רוצה לומר: על ידי שלא היו כלים הרבה."
16. **ר"י אברבנאל מל"ב, ד, ד**
 " והנה ציווה שיהיה הדלת נעול, מפני שלא ישלוט בעניינו עין הרע."
17. **המלבי"ם מל"ב, ד, ד**
 " בל יחול עין הרע, ובל יקרב איש בלתי ראוי, שעל ידי רוע מעשיו יופסק צינור השפע."

HIDDEN WOMEN IN THE BIBLE

with Chazan Arik Wollheim

18. רש"י מל"ב, ד, ד

"כבוד הנס הוא לבוא בהצנע."

19. מסכת תענית ח"ע"ב

"אין הברכה מצויה אלא בדבר הסמוי מן העין."

20. רש"י מל"ב ד, ד

"ואת המלא תסיעי" – מלפניך, ותתני כלי אחר למלאותו וצלוחית השמן לא תזידי ממקומו."

21. רלב"ג מל"ב ד, ד

"היה זה המופת בפעם אחת לבד. ולזה ציווה אותה שתשאל תחילה כלים ריקים מאת כל שכניה כל מה שאפשר לה, כדי שיהיה מהשמן שיעור רב. והיא הייתה מוצקת על הכלי, ובהיותו מלא בניה מסיעים הכלי המלא ושמים הכלי הריק, באופן שביציקה אחת נמלאו כל הכלים זה אחר זה."

22. רד"ק מל"ב ד, ד

"ובאמרו לה "המלא תסיעי" הודיעה שלא תזוז היא ממקומה והאסוך בידה, כי מעשה נס לא יהיה אלא במקום שהתחיל בו."

23. רש"י מל"ב ד, ד

"לפי שהקב"ה עושהו (- את האסוך) כמעין, ואין דרך מעיין לזוז ממקומו"

24. הרמב"ם באיגרת תחיית המתים (תרגום ר"י קאפח ובמהדורתו עמ' 63)

"דע, כי המופת בדברים הנמנעים בטבע אינו משתהה כלל, ולא יאריך, ולא ישאר במצבו. כי אילו התמיד הדבר, היה אפשר לחשוד במופת. כי אילו נשאר המטה תנין, היו חושדים שהוא היה תנין מעיקרו. ולפיכך הייתה שלמות המופת – חזרתו [להיות] מטה "ויהי למטה בכפו" (שמות ד', ד). וכך, אילו נבקעה האדמה בעדת קרח, ונשארה בקועה לעולם, הייתה מגרעת במופת, ושלמותו, בחזרת האדמה למצבה – "ותכס עליהם הארץ ויאבדו" (במדבר ט"ז, לג). וכן: "וישב הים לפנות בקר לאיתנו" (שמות י"ד, כז). ומחמת הכלל הזה אשר העירותיך עליו, אנו מתרחקים מלהיות בדעה שיתמיד דבר מחוץ לטבע."

25. בראשית רבה (לה, ג)

"כבר כתיב 'ותלך מאתו'. מה תלמוד לומר 'ותבא ותגד לאיש הא-להים'?" אלא "ויעמד השמן" – שהוקר השמן, ובאת לשאול אם תמכור, אם לא תמכור. הברכה האחרונה הייתה גדולה מן הראשונה: "ואת ובניך תחיי בנותר" – עד שיחיו המתים."

26. רד"ק מל"ב ד, ד

" וכד אתרחיש לה הוא ניסא, אמרה ליה לנביא דה': אית עלי עישור מהאי משחא, או לא? אמר לה: בעליך זן נביאי דה' במילתא דליכא עליה כלל עישורא, ואף את לית על משחך עישור, דמן ניסא הוא... ויהבת אודיתא ותושבחתא ואזלת. (וכאשר התרחש לה אותו נס, אמרה לו לנביא ה': יש עלי לעשר שמן זה, או לא? אמר לה: בעליך זן נביאי ה' בדבר שאין עליו מעשר ואף את אין על שמנך מעשר, שמן נס הוא... נתנה הודיה ושבח והלכה.)

27. רלב"ג, מל"ב ד, ד

"ותבא ותגד לאיש הא-להים – הנה לא רצתה לעשות מזה השמן דבר, אם לא בעצת הנביא. כי לא הייתה יודעת מה רצון הנביא בזה."